

גאון הגאונים

**הגאון הנודע רבי מאיר גריינמן שליט"א בעל ה'אמרי יוסר' על הש"ס
בשיחה נדירה על גדולתו הפלאית בתורה ובידאה של אחיו הגדול**

מרן הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצוק"ל

בעל ה"חידושים וביאורים" על כל מסכתות הש"ס

מהם דברים נדירים ששמע מפי דודו הגדול מרן החזו"א זי"ע בשבחו של רבנו זצוק"ל

דרך הלימוד קיבל מהחזו"א תוך שהוא קונה את הסתכלותו הבהירה ואורח לימודו העמוק מני ים של החזו"א, אותה דרך אשר הפך הוא ברבות הימים להיות נושא דגלה ומנחילה ללא שינוי.

מעלה הגר"מ שליט"א: "כבר מילדותו ואח"כ בבחרותו ראו עליו כולם שגדל כאן גדול הדור העתיד. אחי זצוק"ל שקד על תלמודו בהתמדה מופלאה כאשר מתחילה למד בישיבת 'תפארת ציון' שעמדה תחת נשיאות החזו"א ואבינו זצ"ל שימש לה גם הוא כנשיא כבוד. בישיבה זו עלה והתעלה כשכישורנותו המופלאים ושכלו הישר הפליאו את כל רואיו. רבותיו התפעלו מאוד ממנו וחיוו את דעתם כי עדי לגדולות. "לאחר תקופה נסע ללמוד בישיבת לומזה שבפ"ת אשר שימשה כתחנה הבאה במסע העלייה המופלא של העילוי הצעיר. כידוע שבין כתלי הישיבה דלומזה התקבץ לו קיבוץ נדיר באיכותו של גדולי תורה מובהקים אשר ינקו את תורתם מראשי הישיבות שבאירופה כמון הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ועוד והתחילו אותה הלאה כשהם מעתיקים את השמועה לבני התורה שבארצה"ק. במחיצתם של אותם אריות התורה והיראה עלה ונתעלה כשהוא מתבלט בינותם בהתמדתו ובכישורנותו העילויים אשר הפכו מיד לשם דבר ולאות מופת לעמל והבנת צורתא דשמעתא באופן הנעלה והאמיתי ביותר. לומזה פנה אל ישיבת 'חברון' בירושלים וגם שם נודע מיד כארי שבחבורה בין ארזי הלבנון שעטרו את ביהמ"ד של הישיבה באותם ימי זוהר".

הסתגרותו עם החזו"א

שמענו מהרב שליט"א בהלוויה כי שלושת רבעי שנה הסתתר רבנו עם החזו"א והעמיקו יחדיו במסכתות הש"ס בעמל נורא, באויה תקופה זה היה?

"אכן, כפי שמארנו החזו"א לימוד וגידול מילדותו, ובבחרותו לקח אותו לדירה מיוחדת שנסתתר שם עמו בלא מפריעים, ולמד עמו שם ברציפות יומם ולילה כשלושת רבעי שנה, כל מסכתות חגיגה ושבויות וחצי מנחות, כמו ששמעתי מפי אחי זצוק"ל, ובאותה תקופה נתעלה מאוד והגיע לפסגות גבוהות בתורה ובעבודת ה'.

"באותה תקופה אף כתב החזו"א מכתב להורי ז"ל ששהו אז בארצה"ב שהוא בקי ברוב הש"ס ובייחוד בסדר קדשים על בוריה. "כך אימצו החזו"א ביותר, והיה חביב לפניו יותר מכל בני משפחתו, כי זכה בשעת לימודם

אחי הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל הוא היה האיש שקיבל את תורתו של החזו"א במדויק... הגר"מ שליט"א בשיחה המיוחדת

ניסיונות גדולים שלחו ממרומים את הגאון מוילנא, וכן בדור הקודם שלחו את מרן החזו"א שהוא העמיד את כל התורה כולה, ואת כל קיום התורה והמצוות בארצה"ק, ואת כל דרך הלימוד הנכונה על פי הראשונים, והחזו"א בעצמו היה בגדר ראשון.

"אחי הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל הוא היה האיש שקיבל את תורתו של החזו"א במדויק, והוא אשר הנחילה לבני דורנו ברוחב דעתו ובינתו כאשר בגדלותו הנוראה היה כאחד הענקים שקמו לעם ה' בדורות האחרונים, והדברים הם ללא כל גזומא.

"כבר אמרתי בהספד לפני מיטתו, כי רבים אשר ראו את הבית הראשון של החזו"א בהיוסדו בוכים עתה בקול גדול, וכן אני הייתי עוד בחורבן הראשון כאשר החזו"א נפטר, ועכשיו אני עומד בחורבן בית שני למרבה הצער הנורא.

רבנו זצ"ל גדל אצל החזו"א בבית?

"אכן, באותם ימים בהם שהה אבינו זצ"ל בגולה היינו אנחנו הילדים בני בית אצל החזו"א אשר דאג לנו כאב מסור. אותם ימים היו חודמות מופלאה ונדירה להתבסס מאצרות רוחו הכבירים של החזו"א ואין ספור הדרכות ופרטי הלכות נאגרו ונחקקו במוחי ובמיוחד במוחו ולבו של אחי הגדול זצוק"ל אשר נצרב מכל משמר כל ימי חייו. גם את

היה שקוע על תלמודו בכל הדקות כדרכו מאז ומקדם בלא שהבחין בנו כלל, חיכינו והמתנו ביראת הכבוד, רק לאחר דקות ארוכות של יגיעת התורה כאשר הגאון שליט"א הרים את עינו מהגמ' בה עמל ויגע בכל עוז, ונשאלנו לסיבת בואנו, וכאשר נענינו שבאנו לשמוע מקרוב על דמותו של אחי הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל נעתר הגר"מ שליט"א להקדיש לנו מספר דקות ולספר לנו אודות גדולתו המופלאה של אחי הגדול זצוק"ל כאשר חזה מקרוב במחיצת קודשו במשך עשרות בשנים. בראשית השיחה אומר לנו הגר"מ שליט"א: "ברצוני להודיע כי אין אני ראוי לדבר על אחי הגדול ממני בחכמה ובשנים שהיה גאון ופאר דורנו זצוק"ל בכל המובנים, היות ואני רחוק ממנו כרחוק מזרח ממערב וכמשמים עד לארץ, הן בתורתו, והן במעשיו הכבירים, הן ביראתו, והן במידותיו לרבות מעשי הצדקה והחסד הרבים שפעל בחייו וכל זאת מתוך הסתר לבל ידעו רבים על פעולותיו הענפות להקל מעל משאם הקשה של בני ישראל כמו אלמנות, יתומים וקשיי יום רבים השבורים שהוא הגבר תמך בהם בכל עוז והעמידם על רגלם".

מעתיק השמועה

ממשיך הגר"מ שליט"א בדבריו: "הקב"ה שתל את הצדיקים בכל דור ודור, ובדור שהיו

האכל הכבד שירד על עולם התורה ברחבי העולם עם היוודע דבר פטירתו הפתאומית של האי גברא רבה, הגדול בענקים, המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, גאון ישראל והדרו, שר התורה אשר כל רו לא אניס ליה, שריר לדור דעה, מאיר נתיבות ומורה דרך לאלפים, עמוד הצדקה והחסד, מרן הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצוק"ל בעל ה"חידושים וביאורים" על כל מסכתות הש"ס, מתלמידיו המובהקים של דודו הגדול מרנא החזו"א איש זי"ע וממשיך דרכו בקודש מזה עשרות בשנים, ממאן לרדת מעל סדר היום כאשר המונים רבים מרגישים את עצמם מיוממים ממנהיגם ורועם הנאמן והרחום אשר נשא את משאם על שכמו במשך שנות דור כאשר יישא האומן את היונק באהבה ובמסירות אין קץ.

האבידה הגדולה קשה שבעתיים לתלמידיו הקרובים אשר למדו תורה מפיו במשך למעלה מיוכל שנים, הוא הגבר אשר האיר נתיבותיהם בדרכי התורה והורה להם את הדרך אשר ילכו על כל צעד ושעל מחייהם ברוחב לבו ובדעתו הבהירה והברורה כאשר תדיר נהנו ממנו בעצה ובתושייה, וכל זאת מתוך מסירות נפש עילאית, ובוכותו קם דור חדש של תלמידי חכמים מובהקים בני עלייה הנמנים על לגיונו שלך מלך, ורבים מהם אף מפארים היום את כותל המזרח של עולם התורה והישיבות בארץ ובעולם בהרצנת תורה והוראה בדרכו הייחודית.

"אבל יחיד עשי לך", היא לבני משפחתו הקרובים אשר מאז פטירת המאור הגדול מרנא החזו"א זי"ע ראו בו את הממשיך המנחיל בכל עוז את דרכו הייחודית של החזו"א בכל תחומי החיים, ביגיעת התורה, בדרכי הלימוד, בדקדוק ההלכה, במסירות לכלל ולפרט, בהרחבת גבולות הקדושה והפרכת השימומן הרוחני בבית ישראל.

כדי לשמוע מכלי ראשון אודות דמותו הגדולה של שר התורה והיראה מרן הגר"ש זצוק"ל, עשינו את דרכנו בראשית השבוע לעיר התורה בני ברק, שם ביקשנו להיוועד עם אחי הצעיר, ה"ה הגאון הנודע רבי מאיר גריינמן שליט"א מגדולי התורה המובהקים בדורנו אשר זכה לקבל תורה ויראה מפי מרנא החזו"א זי"ע ולאחר מכן דבק במשך עשרות בשנים בכל עוז באחי הגדול, מרן הגר"ש זצוק"ל בעל ה"חידושים וביאורים" על הש"ס אליו היה מקורב ביותר עד יומו האחרון עלי אדמות.

בדומיה וביראת הכבוד נכנסנו לביתו של הגאון רבי מאיר שליט"א. הגאון שליט"א נראה

חיים שיש בהם

**יריעה מיוחדת
כנלות ימי
ה'שבעה'
להסתלקות
מין הגאון
רבי חיים
שאל
גריינמן
זצ"ל**

**הגאון
רבי מאיר
גריינמן שליט"א
בשיחה נדירה
על גדלותו
הפלאית בתורה
ובידיאה**

דקדוק המצוות ויראת חטא המופלאה

סיפורים רבים מתהלכים אודות דקדוק המצוות ויראת חטא המופלאה של רבנו שהייתה מהמפורסמות. לפנינו מספר עובדות כפי שמענו מבני משפחתו של רבנו המעידים על עוצם גדלותו בדבר.

עובדה הווה כאשר באחד השנים נולד לרבנו בן ביום השבת, למרות שמחתו הגדולה היה כמה ימים שלא יכלו לדבר עמו מרוב צער ויגון. לימים התבררה סיבת צערו הגדול. היה זה מחמת שריבנו לקח מונית בידו עם הרבנית תלית"א בליל השבת בדרבנא לביה"ח, אולם רבנו שילם לנהג תשלום על הנסיעה בשני מטבעות, רבנו כאב לו שאולי היה יכול לשלם לנהג בשטר אחד גדול שהיה לו בביתו ואז לא היה צריך להחזיק פעמיים מוקצה בידיו והיה מסתפק בשטר אחד בלבד.

עובדה נוספת כפי שסיפר בנו הגאון ר' יהושע שליט"א: היה זה כאשר אחד מבני רבנו נולד בח' לחודש ניסן, אולם למרבה הפלא התאפק רבנו ולא סיפר את דבר השמחה על לידת בנו כשבוע ימים לציבור הרחב, רבנו בעומק דעתו סבר שמכיון שסעודת הברית היה צריך להיות בערב פסח, והרי יש בכורים רבים העומדים לסיים מסכתא כנהוג בערב פסח, וכאשר ישמעו שיש ברית בביהמ"ד בערב פסח אזי יוכל להיות שמחת כן יפסיקו ללמוד ולא יסיימו את המסכתא, מחמת כן התאפק רבנו ולא גילה שבוע ימים שנולד לו בן עד יום י"ד ערב פסח שבו הסיום בכדי שלא לבטל תורה מציבור הבכורים. כיוצא בזה שמענו מאחינו הגר"ש שליט"א מירושלים על מידת פרישותו המופלאה, כאשר מעולם לא נהנה מפרווה מהעולם או מכספי צדקה. אביו הגאון ר' שמואל גריינמן זצ"ל שהיה עסקן גדול ומפורסם באר"י ובארה"ב היה שולח קופסאות שימושים ובגדים רבים לכל המשפחה, והיחיד שלא לקח כלום זה היה רבנו שלא רצה ליהנות מכספי צדקה למרות היותו מטופל בילדים ועני מרוד.

כן ידוע כי כאשר בנו את שיכון חזו"א הייתה התכנית המקורית שהדירה שבו התגורר הגאון ר' גדליה נדל זצ"ל יתגורר חזו"א ורבנו יגור מלמעלה מעל דירת חזו"א, אולם רבנו ברוך צדקתו ופרישותו לא הסכים בשום אופן לקבל דירה מכספי הקדש ואת דירתו שיעדו עבורו העניק במתנה לש"ב מו"ר הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כשהוא עצמו התגורר באותה תקופה ברחוב ירושלים מטופל בשישה עשר ילדים בדיור צפופה של ב' ומחצית חדרים.

בני המשפחה מספרים בהתפעלות שאף כסאות שלמים לא היו לו באותה תקופה בביתו, וכאשר חמיו הגר"י לוריא זצ"ל הודיע לו שהוא יגיע לבקר, התארגן רבנו בידי האומנות ובכישורו המיוחד, ותוך שעתים אסף חלקים מהקופסאות עצים שהיו פזורים ברחוב ובנה כסאות בכדי שחמיו וחמותו יוכלו לשבת בביתו בנוח וברוגע.

טובי הצורבים שהסתופפו בשיבה. על סגל החבורה נמנו טובי הצורבים שלימים נודעו כגדולי הת"ח וביניהם הגאונים הגדולים הגר"י לנדא זצ"ל, הגר"ח ברים זצ"ל. אברכי הישיבה סיפרו תמיד בהשתאות על האש הגדולה, אש התורה, שליחכה סביב מקום תלמודו משך רוב רובן של שעת היממה כשהיא מחממת את כל ביהמ"ד בשלהבתה היוקדת. "האברכים החשובים והמבוגרים לימים היו מגיעים אל מקומו עם ספקותיהם וקושיותיהם בידוע היטב כי כל ספקותיהם ייפשו וכל קושיותיהם יתורצו והסוגיה כולה תלכש פנים חדשות מן המסד ועד הטפחות. טובי הלומדים לא חדלו מלהתפעל נוכח חידושי המופלאים אשר היו בנויים כולם על אדני

הוא יהיה הגדול בדור העתיד".

"בספר חזו"א על קדשים גם מזכיר חזו"א את רבנו בשם 'באח"ש' (בן אחותי חיים שאיל) 'לצד זאת לא אשכח איך שאחי זצ"ל היה עומד בפני חזו"א כעבדא קמיה מריה ממש ביראת הכבוד נוראה והיה חדר לכל מוצא שפתיו, וגם לאחר פטירת חזו"א כל הימים יותר משישים שנה הייתה כל הנהגתו כעומד לפני רבו ועשה הכול כפי דעתו ומשמעות רצונו, וכאילו הוא עומד לפניו מבלי לשנות כלום בין בפסקיו בין בהנהגותיו באופן מופלא. ורגיל היה לומר כל ימיו שכל מה שיש לו בלי יוצא מן הכלל, הכול הוא מכוחו של חזו"א שהעמידו על רגליו, וזה אשר מסר כל ימיו לבניו וחתניו ולכל תלמידיו שימשיכו את הדרך הזה בכל תוקף.

'מרא דכוליה תלמודא'

"כך גדל והתעלה אחי זצוק"ל בידיעת התורה ועיונה עד שהיה חד בדרא בידיעת והבנת כל התורה כולה ממש ולבו היה כלב הארץ ללא גומא. עליו ניתן לומר כי היה בגדר 'מרא דכוליה תלמודא' כאשר למד וחיידש וכתב חידושים מברכות ועד עוקצין הלכה למעשה מבלי להותיר דף אחד, דבר שלא נשמע כמעט בדורות האחרונים."

אחד מבני המשפחה שנכח בשיחה הוסיף מה שסיפר הגר"י יעקב אדלשטיין שליט"א בימי ה'שבעה', שהוא זוכר כי בבחירתו הוא ראה את רבנו זצ"ל מתהלך ברחוב של עיר ומשחק להנאתו בגינה כדרכי הצעירים, הגר"י שליט"א שראה זאת שאלו: "מה לך לעשות מעשים כאלו, וכי כבר סימית ללמוד את הש"ס שהנך משחק ברוגע ובשלווה?" אולם רבנו זצוק"ל ענה על אחר: "כן, ב"ה כבר סימית את כל הש"ס, ואם הנך רוצה אתה מוזמן לבחון אותי על כל הש"ס בעל פה!"

הגר"י שליט"א סיפר שעמד נדהם מתשובה פלאית ומדהימה של בחור צעיר לימים, ואכן על אחר ביקש הגר"י שליט"א לסור עמו לביהמ"ד סמוך, שם הוציא הגר"י שליט"א את מסכתות הש"ס כך אחר כך והחל לשאול אותו בכל מסכת מה כתוב בשלוש שורות האחרונות בדף פלוני, וכך עבר עמו את כל הש"ס. ומספר הגר"י שליט"א ברוב התפעלות שלא הייתה מסכתא אחת בש"ס כולו שריבנו זצוק"ל לא ענה על אחר את השורות האחרונות של אותו דף כפי שביקש ממנו ממש כאחד מוקני גאונים הדור המובהקים, וכל זאת בהיותו בחור צעיר לימים. מעלה הגר"מ שליט"א: "עודנו בבחורות בשנת תש"ז כבר הו"ל את ספרו הראשון 'כלילא דזורדא' על הל' בית הבחירה להרמב"ם. ספר זה עשה רושם גדול בעולם התורה, ספרו זה זכה למה שלא זכו רבים והוא נתערס בהנהגותיו של חזו"א. עם היוודע הדבר נוכחו רבים וטובים לדעת את חן ערכו ורוב חשיבותו של אחי זצוק"ל אצל חזו"א שטרם לעבור על כל הספר ולא אף זז ואף חרט על גיליונותיו את הערותיו. דבר שהראה והעיד לכול כאלף עדים מה גדול ערכו בעיניו של גדול הדור חזו"א."

בעיה"ק ירושלים

הייתה תקופה שריבנו התגורר בירושלים?

"אכן, לאחר נישואיו עם הרבנית בת הגר"י לוריא זצ"ל עבר להתגורר בירושלים משך כעשר שנים. באותן שנים פקיע שמיה בהיכלי התורה ומופלגי תורה רבים היו נאותים לאורו ונושאים ונותנים עמו במלחמתה של תורה.

"תקופה ממושכת היה לומד בשיבת מיר. ראש הישיבה מרן הגר"י פינקל זצ"ל העריכו כערכו הרם וכיבדו ביותר. הוא חזה בעיניו הזכות את רום מעלתו וצפה כי ברבות הימים יהפוך לאחד מעמודי האש ההולכים לפני המחנה. באותה תקופה הפך להיות תל תלפיות שהכול פונים אליו וכל הדבר הקשה בישיבה הביאו אליו. גדולי הת"ח באותה תקופה העידו על המחזה בו יושב היה אחי זצוק"ל בהיכל הישיבה ומשתעשע בפלפולא דאורייתא עם

מרן חזו"א בערוב ימיו אמר פעם לאמי ע"ה שפעם הצלחתי עוד להשיג את דרגותי הגדולות, וכיום אינני מצליח להשיג את דרגותי הנעלות! בנענועים בימי הסוכות

לכוון תמיד לדעתו במהלך הלימוד, וחיידש מעצמו כדעתו וכלבבו על דרך רבו, ובנין כל פתח לו חזו"א שערי חכמה במישורים שונים בתורה. בסוף ימיו אף אמר חזו"א לאמי ע"ה אמרה נדירה, שהקב"ה כבר הכין ב"ה גדול לדור הבא!

"חזו"א אף אמר בהודמנות לאמי ע"ה עודנו בילדותו בזה"ל: "חיים הוא כבר גדול, אולם עוד ייקח זמן עד שיערו כולם אודות גדלותו."

מוסיף הגר"מ שליט"א בדבריו הנדירים: "באותה תקופה שהסתגר עם חזו"א לא הכניס אחי זצוק"ל כמעט אוכל לפיו, היות והיה שקוע בתורה בגייעה נוראה עד שנחלש ביותר וגם לא היה לו כ"כ לאכול והיה אוכל שיריים ממוזנו של חזו"א שנותר לו."

אחד הנכדים ה"ו הוסיף וסיפר מה שמרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א סיפר ב'שבעה' שהוא זוכר היטב את אותה תקופה שהסתגר עם חזו"א, ובזמנו אף שמע שאחד מבני משפחתו פגש את רבנו בכלתו ברחוב ומרוב חולשה שלא אכל והוכחש לא הצליח להכיר מחמת שהשתנו פניו מתענית.

"עובדה נוספת אספר ממנה ניתן להיווכח על הערצתו של חזו"א כלפיו: לאחר נישואיו של אחי זצוק"ל היה יחיד נכבד שהתפעל ביותר מהתדנות הפלאית וביקש לעשות עמו הסכם יששכר וזבולון, אולם אחי זצוק"ל דחאו, כאשר שמע על כך חזו"א קרא ואמר לו שהתורה אומרת שזה דבר טוב והלא כתוב שמח וזבולון בצאתך, אולם אחי עדיין נמנע מכך. לאחר תקופה הגיעה אמי ע"ה לחזו"א והתלוננה בפניו על שבנה לומד תורה מתוך הדחק למרות שיש הרוצים לתמוך בו כלכלית בצורת הסכם יששכר וזבולון ואולי יוכל הוא לשכנע אותו לעשות הסכם יששכר וזבולון. לאחר שני שמע אותה חזו"א ענה לה ככהאי דישנא: 'אדם גדול שיש לו מהלכים כמו ר' חיים אסור לנו להפריע לו'. והמדובר הוא כאשר מצבו הכלכלי היה בכי רע והיה מטופל בילדים רבים בדירה קטנה בת שנים וחצי חדרים והיו תקופות שלא היה לו לחם לאכול בביתו, ששטו כמשמעו.

"חזו"א כ"כ אחז מאישיותו עד כי בערבו ימיו אמר פעם לאמי ע"ה שפעם הצלחתי עוד להשיג את דרגותי הגדולות, וכיום אינני מצליח להשיג את דרגותי הנעלות!"

(אחד המשתתפים הוסיף וסיפר במהלך השיחה, כי כבר בהיותו תינוק בעריסתו הבחין בו חזו"א כי עדי לגדולות. היה זה כאשר נולד יחד עם אחיו התאום רבי פנחס זצ"ל, הם נולדו בניסן ניסים ושיניהם כאחד שקלו לא יותר מקילו וחצי... באחד הימים נכנס חזו"א לבקר לא אחותו היולדת ע"ה ובמהלך הביקור החל לדבר לעצמו באזמרו: 'מי יגדל לגדול בדור הבא האם תינוק זה או התינוק השני? לאחר הרעה קל נענה ואמר חזו"א על רבנו: 'אכן

חיים שיש בהם

התפעלותו של מרן השבט הלוי זצ"ל מחידושו של רבנו

עובדה נאה שמענו מהג"ר שלמה גריינמן שליט"א (בהג"ר מאיר שליט"א). מה ששמע מרבנו בעצמו.
היה זה באחת הפעמים כאשר רבנו נפגש עם מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל בשמחה בבני ברק, מרן הגר"ש זצ"ל ניגש לרבנו וברוב התפעלות שאלו על מה שכתב באחד מספריו "ונראה לומר", כאשר על פי זה הוא הכריע בסוגיה קשה הנוגעת להלכה מורכבת ביותר. מרן הגר"ש וואזנר שאלו ברוב התפעלות האריך הגיע לחידוש הזה מעצמו ומהבנתו האישית? והוסיף לו מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל: "מילא אני קיבלתי זאת במסורת מהרב מטעפליק זצ"ל, אבל האריך הצלחתם להגיע לחידוש זה בכוחכם לבד?"

בשמחת נישואי נכד מרן בעל "שבט הלוי" זצ"ל

מפרי עטו של רבינו מעשה בבעל עגלה

בחודשי החורף בארצות הצפון כשהיו נוסעים בעגלות, היו האוונים קופאות מן הקור והיו רגילים לרדת מן העגלה ולקחת שלג ולשפשף את האוזניים לחממם. פעם אחת הפטיר בעל העגלה על הנס שהנסיעה הייתה בחורף שיש שלג בדרכים, ומה היו עושים אילו נסענו בקיץ...

נוכחנו בסיפור זה כהיום, כאשר רבו הרוגעים על הנס שיש לנו ממשלה וצבא הנלחמים בעוז ובמסירות נפש, ומי יודע מה היה אלמלא הם...

ואמנם מה היה אלמלא הם!!!
אלמלא הם: לא היו נהרגים יהודים, במקום האלפים שנהרגו והרבבות שנפצעו עד היום.

אלמלא הם: היינו חיים בשלום, באושר ועושר ושלווה ובכבוד מלכים, כאשר חיו כל היהודים בארצות שמעאל, עד אשר החלה צרעת הציונות על פני האדמה.

אלמלא הם: הייתה כל גולת מרוקו ותימן וילדי טהרן יראים ושלמים, כאשר היו בשבתם בארצותיהם.

אלמלא הם: גם הדור הצעיר שגדל כאן, היו הרבה מהם שומרי תורה ומצוות.

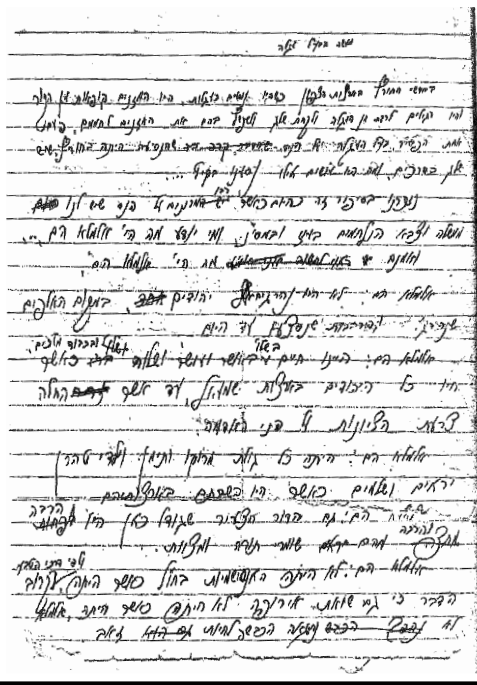
אלמלא הם: לא הייתה האנטישמיות בחוץ לארץ כאשר הייתה, ולפי דרכי הטבע קרוב הדבר כי גם שואת אירופה לא הייתה כאשר הייתה, אלמלא לא נתגאה הכבשה להיות זאב.

אלמלא הם: לא הייתה הפריצות הנוראה והמתועבת שוררת כיום על פני חוצות ארץ הקודש.

אלמלא הם: היו גם הרבה מיהודי חוץ לארץ – אשר אליל הציונות בהמיית הכפירה, מעבירתם על דעת קונם, - קרובים יותר אל התורה והמצוות.

ומה גדולה האכזריות ומה נורא הכאב נוכח האמת הלזו, אשר ממררים חיי כל היושבים בארץ הקודש בגשם ורות, והורגים לאלפים מהם, אך ורק למען שהמושלים יהיו מושלים, אוי לנו שכך עלתה בימינו.

ומי יודע אלמלא הם אם עדיין היינו בגלות.

רצופות, אולם למרות זאת המשיך כדרכו ביגיעת התורה עד כלות כוחותיו לצד עזרה ליהודים בעצה ובתושייה כדרכו אז ומתמיד וכל זאת בסבר פנים יפות למרות ייסוריו הקשים ומרים.

"כך גם המשיך באותה תקופה קשה בכתיבת החידושים, ובשיעורים, ולמד עם התלמידים בציפות, וכמו שכתוב אדם כי ימות באהל, אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה. כך התקיימו אצלו במוחש דברי חז"ל אלו."

הראה לעניו

מסיים הגר"מ שליט"א את נועם שיחו ואומר לנו: "הפלא הוא שלמרות כל גדלותו הנוראה היה כל כולו שרוי בענווה גדולה שלא שמענו כזאת ואף הדהימה את כל סובביו, הוא היה מבקש ומתפלל תמיד הרב כבסני מעונו, לסבול כל הייסורים בעולם הזה, להגיע בטהרה לעולם הבא, כן היה רצון כן יהי רצון... וכאילו אין לו עם מה להגיע לעולם העליון..."

"וכן בצוואתו כתב אחי זצוק"ל דברים המעידים על ענוותנותו ושפלותו, וכה כתב: 'אבקש ללמוד ולהתפלל בתפלת אנה, או בנוסח אחר, למחילה ולסליחה ולכפרה ולתן את אשר עויתי, וכל המרבה בזה יתברך ממקור הברכות, ובקשתי זו שטוחה לכם, ולכל מאן דרחים לו, ואנא תתייחס לבקשה זו כאילו הנני עומד ומתחנן ומבקשכם, כי לב יודע מרת נפשו... והנני חוזר ומבקש שתתפללו בעדי ותלמדו תורה לעי'נ' וכל המוסיף יתברך', עכ"ל."

"כך גם הוסיף בעל פה ואמר: 'תמסרו לכל אחד ואחד מהבנים, הנכדים והנאצאים, ולכל מאן דרחים לו, שהנני מבקש בתחנונים שמיר אחר פטירתי ילמדו משנית לפחות פעמיים ביום בכל ימי השבועה. ולומר אח"כ תפילת אנה, ובמשך ימי השלושים לפחות פעם ביום ותפילת אנה כל'. ובמשך השנה לפחות ג' פעמים בשבוע ותפילת אנה כל'."

"בהמשך אף אמר: 'הבקשה נאמרה בבכי וברגש גדול, ובפירוש אל תתייחסו לבקשתי זו כאילו באה להוסיף לי גן עדן, אלא תתייחסו אליה כבאה להציל אותי מן הגיהנום!'"

נכדו ה"ר שנכח בשיחה הוסיף לנו עובדה נוראה. לפני כשלוש שנים כאשר ישב רבנו 'שבועה' על אחיו התאום רבי פנחס זצ"ל, אמר רבנו לאחד מבניו שליט"א כאשר אסור לחשוב בלימוד הרי הוא חושב על הגיהנום, וכאשר בנו שליט"א שאלו מדוע שלא יחשוב על הגן עדן, ענה רבנו בזה"ל: "אם אפשר לחשוב מעצמי למה עלי לחשוב מאחרים..." השיחה עם הגר"מ שליט"א הסתיימה, יותר ממנה שכתוב כאן אין כתוב כאן, ועוד היד נטויה להרחיב את הדייקה א"ה בגדלותו של רבנו בג' עמודי העולם בהם העפיל רבנו לפסגות גבוהות ביותר. זי"ע."

מתי עבר רבנו להתגורר בבני ברק?

"היה זה תקופה קצרה אחר הסתלקות החזו"א בשנת תשס"ו או הסתלק גם אביו זצ"ל. אחי החליט לעקור את דירתו לבני ברק כדי שלא להותיר את אמנו ע"ה לבדה. אחי הגדול עבר להתגורר בסמוך אליה כדי לכבדה, לראוה לה ולמלא את כל מחסורה. ואכן הכיבוד אם שלו הייתה מיוחדת שהפליאה את כולם.

רופא נפשות

רבנו זצוק"ל היה ידוע בידיעותיו הגדולות והתמנאותו בענייני רפואה, האם למד וקיבל זאת אצל מרן החזו"א?

"אכן הוא היה ידוע עוד לפני חמישים שנה ויותר בכוחו הגדול בענייני רפואה, כאשר הכריע כבר אז בעניינים רפואיים מסובכים ביותר שהריצו אליו בתחום הרפואה ואף הייתה דעתו נשמעת בקרב רב על ידי גדולי הרופאים ובכירי העסקנים הרפואיים שהתייחסו אל דבריו ככתובים וכמסורים. אך אין לי תשובה ברורה מהיכן למד זאת, כנראה ששמע וקיבל קצת גם מהחזו"א, אולם הוא הרי היה בעצמו חכימא דיהודאי ופיקח שבפקחים, ואין זה פלא אצלי שכבר בצעירותו התמצא היטב בכל ענייני הרפואה המסובכים לגודל כישרונותיו הגאונים."

"בכלל, ברוחב דעתו ובפקחותו הפלאית העניק את עצמו לכל דורש בענייני חינוך, הנהגה וכדומה כאשר בכל תשובה ותשובה שהשיב ראה השואל שקיים את עצתו אמונה כמה גדולים דברי חז"ל שקבעו כי כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. בעיות סבוכות ומורכבות שהגיעו אל שולחנו נפתרו בדרכים מקוריות פרי דעתו הרחבה והסייעתא דשמיא המרובה אשר ליוותה אותו על כל צעד ושעל. למקרים שונים אשר נראו כאבודים וחסרי כל סיכוי נמצאו פתרונות שונים שהביאו מרגוע ומזור ליהודים רבים אשר התענו בהם רבות.

ייסורים של אהבה

שמענו מהרב שליט"א במסע ההלוויה אודות הדבר הפלאי שרבנו סבל בשש שנותיו האחרונות עלי אדמות...

"אכן, לפני שש שנים באיסרו חג הפסח תשס"ט כשיצא מלחנם את בני הגר"ר יהודה שפירא זצ"ל ראש כולל חזו"א, ביקש ייסורים מן השמים (איננו יודעים איך היה עניין זה בדיוק), ולמחרת בעש"ק אכן נפל ארצה ונשתברו ונתרסקו עצמות כתף וירך ועוד למרבה הפלא, ואז התבטא ואמר שהנפילה הייתה בהרגשה שאלו מלאך מן השמים דחפו ליפול, ומאז סבל ייסורים גדולים, הגלויים, והנסתרים שלא נודעו, מלבד השיבה בחוסר אפשרות לזוז, ואפילו לנשום כראוי היה לו קשה לפעמים, וכמו שהגדיר את זה כישיבה בבית האסורים שש שנים

ידיעה מיוחדת
נכלות ימי
השבועה
להסתלקות
מרן הגאון
רבי חיים
שאל
גריינמן
זצ"ל

פעולותיו
הגדולות
בקירוב רחוקים
לדרך התורה
והקמת מוסדות
חינוך לבני עדות
המזרח

חיים שאול מאיר

ככלות ימי ה'שבעה' על הסתלקותו שלו

מרן הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצ"ל

תלמידיו ואנשיו הקרובים משרטטים קווים לדמותו הטהורה ומספרים על פעולותיו הגדולות והנצורות בקירוב רחוקים לדרך התורה והקמת מוסדות חינוך לבני עדות המזרח

מספר ימים או בסופי שבוע בבית מלון, שם הם שומעים שיעורי תורה לצד אכילת מאכלים כשרים, כך כשהם עוזבים את כל הליכותיהם הגשמיים למשך תקופה זו, ניתן להיכנס ולפלש לתוך מעמקי נשמתם ולשוחח אתם על ערכים יהודיים ולהגיע אליהם בדרכים הנכונות.

"כיום, אני יכול להעיד ולומר שזוהי אכן השיטה הטובה ביותר שהוכיחה את עצמה", מציין הרב וליס בסיפוק רב, "הן בכמות – שהרי בסמינר המתקיים בקמפוס או בבית מלון, ניתן להכניס משפחות רבות וכך להרוויח כמה שיותר מתקרבים, שהרי גם זאת ציווה לנו מרן זצ"ל בכל לשון של בקשה, לא לוותר לעולם מפאת חוסר מקום על אף אחד שמעוניין לבוא, ואם אין לנו מקום, עלינו לעשות סמינר נוסף תיכף ומיד, על מנת לא לפספס את המבקשים לשמוע את דבר ד'. והן באיכות – כאמור, שבכך אפשר לדבר יותר קרוב אל האנשים ולהביאם אל דרך המלך.

"פרט נוסף ברצוני לציין בהדגשתו של מרן זצ"ל על איכות פעולותינו, והוא, דרישתו הנחרצת שלא נסתפק בקירוב האדם לדרך התורה והמצוות בלבד, אלא לשאוף להביא לגדלות, להפכו לתלמיד חכם ואף למורה הוראה. הוא דרש זאת פעמים רבות בכנסים ובשיחות פרטיות שקיים תמידיו כסדרן עם פעילים שלנו, ולשם כך היה אומר שעל כל הפעילים שלנו מוטלת חובה קדושה ללמוד ולעסוק בתורה כל יום בקביעות, כדי שיוכלו להשפיע גם על הניכיהם לדבוק בתורה.

"יכולני להעיד שבכל פעם שנכנסתי אליו להתיעצות אודות הארגון או בדברים פרטיים שלי, תמיד היה פותח ומתעניין 'האם למדתי היום כבר משהו', והוסיף לבקש פרטים על תוכן הלימוד ומה אני לומד. כמו"כ בסיום השיחה, לפני שנפרדנו היה מוסיף ומדריך: 'תמשיך ללמוד, אני מקווה שאתה כותב חידושי תורה'. כך גם היה מדבר עם כל הפעילים, וכאשר משהו שח לו שהוא מתקשה במציאת חברותא מתאימה ללימוד, מיד היה משנס מותניו ומסדר לו חברותא ללמוד, כי בלימוד זה ראה את כל הבסיס של ארגון הקירוב. תמיד היה אומר: 'אם אתה לומד ושקוע בתורה, אתה שווה משהו, ואם לאו, אינך שווה כלום, כי בלי תורה אין קירוב ואין כלום'."

לקום באמצע 'שבעה' למסור הרצאה

עד כמה היה מרן זצ"ל מעורב בפעולות הארגון?

עם מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

מדי פעם מספר אנשים ומביא לפניהם מרצים שהסבירו במאור פנים על היהדות החרדית ודרך התורה, וכך היו מקרבים אותם לתורה ולמצוות. בהמשך, החלו להתייעץ עם מרן הגרא"ל שטיינמן בהיותו חכימא דיהודאי והיה 'מבין' גדול בכל תחומי החיים, וכך לאט לאט, נכנס מרן עם ראשו ורובו לכל מפעלות הארגון והיה לאביהם הרוחני של כל הפעילים והחניכים.

"אני אישית מונית על ידו להיות מנהל הארגון וזכיתי לאין ספור התייעצויות מחכימות אתו בכל צעד ושעל בדעתנו לעשות. היה לו גם קשר ישיר עם כל הפעילים והמרצים שלנו ולא אחת היה דורש מהם דרישות שונות שראה בהן צורך קיומי לביסוס פעולות הקודש של הארגון החשוב. בנוסף היה משקיע שעות רבות מזמנו היקר בשמירת קשר רוחני וגשמי עם החניכים של הארגון ועם משפחות שזכו להתקרב לדרך התורה על ידינו, כשהוא משמש להם כאב ומורה דרך לכל צרכיהם, הן ברוחניות והן בגשמיות, כפי הדרוש שהיה חכם הרזים בכל הנושאים שבעולם ובפרט בחכמת הרפואה."

עדיפות ראשונה לפעילות ה'סמינרים'

על מה ניתן להצביע שהיה חשוב לו ביותר בנושא הקירוב?

"חשוב לי להדגיש שמרן זצ"ל דרש מאתנו להשקיע רבות הן בכמות והן באיכות. בכמות: גישתו ההיחידית הייתה שהתועלת המופקת בעריכת 'סמינרים' עדיפה יותר על פני חוגי בית וכינוסים קטנים. הוא היה אומר לנו, שבסמינרים באת משפחות רבות לנפוש

לבני עדות המזרח בשימים ההם התמודדו עם בעיות רבות של חוסר במוסדות חינוך, כאשר לצורך כך שוחחנו עם מספר מקורביו של מרן זצ"ל שהואילו בטובם לפתוח בפנינו צוהר מזהיר על חלקו הגדול בקירוב רחוקים, ברם זכור לטוב אותה האיש ומרן רבנו חיים שאול גריינמן זצ"ל שמו, שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל.

רבים השיב מעון

בקרב תלמידיו ומעריציו מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ניתן למצוא רבים שמרחוק באופן שיטתי היה מקרב בקרבה יתירה את בעלי התשובה ואת המתחזקים שהיו מגיעים מהשיבות הציונית. בדרך זו נהג במשך השנים וכיום ישנם מספר רב של תלמידים חכמים הנוהגים כחרדים לכל דבר, שהגיעו לכך בעקבות הקירוב שקירבו.

פעילותו הרבה בתחום זה לוטה בערפל מאחר ומרן זצ"ל ובני ביתו סלדו כאמור מכל פרסום שהוא – והשתדלו תדיר להתרחק מאור הזרקורים. בריחה זו מן הכבוד ודומיו, גם היא מן המאפיינים שאפיינו את דרכו של מרן החזו"א זי"ע, שלמרות השפעתו הכבירה בכל חלקי היהדות, ברח תמיד מן הכבוד והמרכזיות. אחיינו – מרן זצ"ל המשיך בדרכו גם בהנהגה זו.

הרב יוסף וליס, מנכ"ל ארגון התשובה 'ערכים', מספר לנו בשיחה מיוחדת על קשר אמין ואיתן מצידו של מרן לכל קדשי וענייני הארגון. "למעשה, ארגון 'ערכים' הוקם לפני קרוב ל-40 שנה ע"י קבוצת רבנים ופעילים נמרצים. בתחילת דרכו היה הארגון מכנס

תשעים שנות חייו של אחד מגדולי ומאורי דורנו, הארי שבחבורה, מרן הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצ"ל, באו לסיימן בעיצומו של יו"ט שביעי של פסח שעבר עלינו לטובה, ובאחת, התייתם דורנו – דור יתום בלאו הכי, מאחת הדמויות הנעלות והנערצות ביותר בקרב שלומי אמוני עם סגולה.

פנים רבות היו לו למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, כאשר דמותו רבת האנפין שימשה את מגוון אוכלוסיית היהדות החרדית בכמה אופנים. לצד גדולתו התורנית העצומה, בהיותו בקי בכל חדרי תורה, כפי שניתן לראות בתוך ספריו הנפלאים על כל הש"ס, והיותו אחד מהקרובים ביותר אל דודו הגדול מרן החזו"א זי"ע, שבדרכו הטהורה הלך כל ימי חייו והרביץ את תורתו לאפלי תלמידיו מתוך יגיעה נדירה – היה מרן זצ"ל מעורב ופעיל ביותר בהקמת ארגוני תשובה רבים, ארגונים שעשו מהפכה ענקית בכל עולם התשובה והיו הגורמים הישירים להקמת רבבות בתים נאמנים בישראל ההולכים בדרך הישר והטוב, ע"פ הכוונתו הטהורה של מרן זצ"ל שעל פיו יישק כל דבר, קטן כגדול.

אולי רבים לא מודעים לכך, שהרי כבר נודעה מסילתו הישרה של מרן זצ"ל, שהייתה שזורה כחוט השני בכל תשעה שנות חייו – אמונתו, לעשות הכול בהסתרה ללא פרסום וללא פניות שאינן טהורות, אלא ידיו אחוז בפלך השתיקה והצנעה, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, ותו לא. כאן, כיום, לאחר שעברו וחלפו שנות דור, נשאנו מביטים לדוגמה על ארגון התשובה המפורסם 'ערכים', הפועל כבר למעלה מ-30 שנה וקירב רבבות מאחניו בני ישראל לאביהם שבשמים ולתורתו הקדושה, אפשר לעמוד במוקצת מן המקצת על עוצמת גדלותו של מרן זצ"ל, שהיה ממקימי הארגון ובהמשך מהמעודדים והמחזקים בכל עת ובכל שעה, לצד מוסדות 'אור החיים' בבני ברק לבני עדות המזרח, שגם הוא מוסד שגידול וחינוך במהלך השנים, אלפים רבים שהתקרבו כהנה וכהנה לדרך התורה והמצוות, ולא עשה פעולה קטנה ללא מוצא פיו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל.

במאמר שלפנינו, ננסה להתחקות אחר גודל פעולותיו הברוכות של מרן זצ"ל בהקמת ארגוני התשובה ומוסדות החינוך

חיים שיש בהם

על שיטות הקירוב: "התועלת המופקת בעריכת 'סמינרים' עדיפה יותר על פני חוגי בית וכינוסים קטנים".
על חשיבות ההרצאות: "כששומע על כך מרן הרב גריינמן, הורה לרב צבי ענבל, לקום באמצע ה'שבעה' ולנסוע למושב ההוא כדי למסור את ההרצאה".
על ה'סמינרים': "ציווה לנו מרן זצ"ל בכל לשון של בקשה, לא לוותר לעולם מפאת חוסר מקום על אך אחד שמעוניין לבוא".
על חכמתו הנדירה: "שמעתי שאתה הולך לצבא, אני מבקש ממך שתהיה שגריר טוב שלנו, שתהיה לך הצלחה".
על הקמת מוסדות 'אור החיים': "מרן ה'קהילות יעקב' התפעל מאוד איך הגר"ח גריינמן מקדם את המוסדות בצורה בלתי רגילה".
על הקמת הגרעין התורני בחולון: "אפשר להביא אשה חרדית מבני ברק שתלמד את הבנות הבודדות שהוריהן מעוניינים לחנכן בדרך ישראל סבא".
חיים שיש בהם

יום-יומיים לפני מועד ההרצאה, נפטר אביו והוכרח לשבת 'שבעה'. כששמע על כך מרן הרב גריינמן, הורה לרב צבי ענבל, לקום באמצע ה'שבעה' ולנסוע למושב ההוא כדי למסור את ההרצאה. למרות שהייתה זו הוראה לא שגרתית, שהרי באמצע 'שבעה' על הורה אין זה דבר פשוט לקום ולעזוב הכול, אך מרן זצ"ל שידע עד כמה חשובה ונחוצה ההרצאה לקירוב רחוקים, הכריע כך".

החייל ששימש כשגריר בצבא

תלמיד ומקורב נוסף אל מרן הגר"ח ש גריינמן זצ"ל, המעדיף שלא להיחשף בשמו המלא ומציין בפניו שאת דרך הצניעות והסלידה מן הפרסום קנה ורכש בהיותו מקורב אל רבו הגדול, מספר לנו ארוכות עד כמה השקיע מרן זצ"ל בעבודת הקודש של קירוב רחוקים, כפי שהייתה דרכו של אהרן כהנא קדישא "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", כפי שנודע מאמרם של צדיקים, שאהרן הכהן קירב את הבריות לתורה, דווקא בזכות אהבתו הגדולה אותם, והיינו "אוהב את הבריות" ורק על ידי כך "ומקרבן לתורה".

רבינו זצוק"ל עם כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א שבא לבקר בבת שמחה

הקודש.

"עד כמה חשובים היו בעיניו חוגי הבית וההרצאות של הפעילים שלנו, ניתן ללמוד מהסיפור הבא. היה זה כאשר הרב צבי ענבל הי"ד מרכסים – מוותיקי המרצים בארגון 'ערכים' – היה אמור לתת הרצאה לפני עשרות אנשים בחוג-בית במושב מסוים, כאשר

הרב וליס מתרפק בערגה על אותן שנים יפות ונאדרות כבודש שזכה לבוא לפני מרן זצ"ל, כשהוא עמוס בספיקות ובשאלות סבוכות, ולאחר מספר דקות של התייעצות היה יוצא שמו וטוב לב כשהכול ברור ומוכן כשולחן הערוך. "מטבעם של דברים, בכל שנות פעילות הארגון, נתקלנו לא אחת בשאלות רבות ומגוונות שהפנינו לפתחו של מרן כדי שיוורה לנו את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה. אם זה בשאלות של כשרות המאכלים, בעיות של חינוך טהור בבתיים שלא כל בני המשפחה חזרו בתשובה, קשיי קליטה של החוזרים בתשובה במוסדות החינוך החרדיים, כאשר לעתים אף התעוררו שאלות של גיוור של התקיימו ע"פ ההלכה.

"כל אלו באו על שולחנו של מרן, והוא בחכמתו הנדירה ובפיקחותו שקשה למצוא לה אח ורע, היה משיב בבהירות

וקולע אל המטרה באופן מידי. לעתים אף היה מורה לנו לפנות לרבנים גדולי תורה נוספים כדי לשמוע את חוות דעתם בנושאים הסבוכים, כמו את מרן הגר"מ שך ואת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, ויבחלט"א מרן ראש הישיבה הגר"א י"ל שטיינמן שליט"א. כמו"כ בשאלות שבאו מחוץ לארץ, היה מבקש לשמוע פרטים אצל הרבנים המתגוררים בסמיכות מקום, כי הם מכירים יותר את הפרטים הנצרכים לביורר השאלה. בכללות אפשר לומר, שלא היה דבר שלא עבר דרכו, כל פרט ופרט היה ידוע לו ואף קיבל את אישורו".

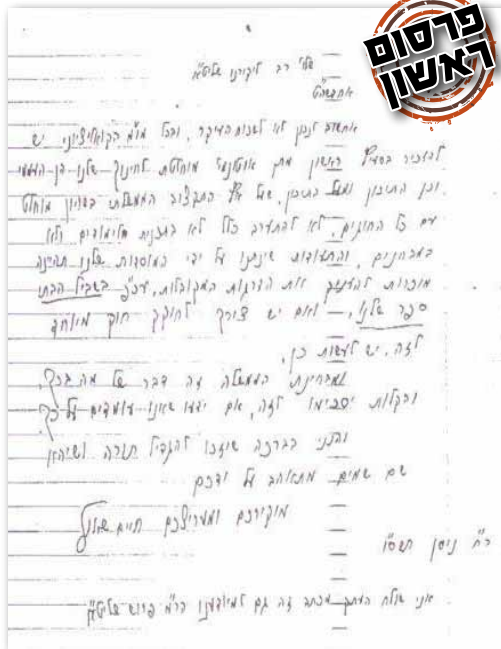
הרב וליס מבקש לציין פרט נוסף על דבר מעורבותו של מרן בפעולות הקודש של הארגון: "מרן זצ"ל לא התפקד רק בנתינת עצות ורעיונות לקרב רחוקים, אלא גם רצה ותבע לדעת את התוצאות. אחרי כל סמינר שהתקיים, היינו באים אליו ומעבירים אותו איך היה וכמה משתתפים היו. מרן היה מתעניין תמיד בכל שלבי הפעילות, היכן אוחזים עם קירוב של פלוגי ומדוע משפחה זו עדיין לא התקדמה הלאה, וכדומה. כאשר שמע על אדם או משפחה התפעלים להתקרב, היה מאיץ בנו לטפל בהם כמה שיותר מהר ואף דרש מאתנו לעשות הכול כדי להעלותם על דרך המלך.

"בהקשר על דרך אובל לספר, שאחד הדברים שהפריעו לו מאוד, היה, כאשר אנשים באו להתייעץ אתו בענייני רפואה או שאר דברים אישיים שנוקטו בהם לשיעור, אך משום מה לא חזרו לעדכנו שעניינם הסתדר על הצד הטוב ביותר. מרן אמר לי פעם בדמעות שליש: 'שואלים אותי הרבה שאלות, אני מכריע בענייני שלום בית ובענייני רפואה, אך לא מודיעים לי אם העניין הסתדר, הם לא יודעים שמאוד מדאגה אותי מה הייתה התוצאה, הרי אני לא מייצג סתם, אלא חפץ אני לדעת שאכן הכול בא על מקומו בשלום'.

"אנו מצינו, תמיד הקפדנו לעדכן אותו על כל צעד ושעל, על כל התקדמות חיובית בתחום הקירוב, ואף היה אומר לנו בחיבה יתירה: 'תסתכלו אחורה ותלכו קדימה', תסתכלו אחורה לראות כמה אנשים כבר קירבתם לאבינו שבשמים, וכך יהיה לכם כוח ללכת קדימה ולהתגבר על כל הקשיים. דבריו אלו היו נוסכים בנו חיות והתעוררות רבה בעבודת

מסמך עם עקרונות המו"מ לקראת הכניסה לממשלה בשנת תשס"ו בכתב יד קדשו של מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל

לפנינו מסמך מרתק ונדיר בכתב יד קדשו של מרן זצ"ל, בו הוא רושם מספר דרישות שעליהן יש לעמוד בכל תוקף לקראת המשא ומתן שלפני הקמת הממשלה בשנת תשס"ו. להלן מספר ציטוטים נבחרים מתוך המסמך: "אחשוב

לנכון לא לשכוח העיקר, ובכל המו"מ הקואליציוני יש להזכיר בסעיף הראשון מות אוטונומיה מוחלטת לחינוך שלנו, הן העממי וכן התיכון ומעל התיכון, שעל אף התקציב הממשלתי... לא להתערב כלל לא בתכנית הלימודים ולא במבנה, והתעודות שיינתנו ע"י המוסדות שלנו, תהיינה מוכרות להעניק את הדרגות המקובלות, עכ"פ בשביל הבתי ספר שלנו, ואם צורך לחוקק חוק מיוחד לזה, יש לעשות כך".

בסיום דבריו כותב הגר"ח גריינמן: "ומבחינת הממשלה זה דבר של מה בכך, ובקלות יסכימו לזה, אם ידעו שאנו עומדים על כך".

אחרי חתימתו הוא מוסיף שורה בכתב ידו: "אני שולח העתק מכתב זה גם למיודענו הר"מ פרוש שליט"א".

יריעה מיוחדת
כנלות ימי
ה'שבעה'
להסתלקות
מין הגאון
רבי חיים
שאל
גריינמן
זצ"ל

פעולותיו
הגדולות
בקירוב רחוקים
לדרך התורה
והקמת מוסדות
חינוך לבני עדות
המזרח

"רבנו שהיה נודע בחכמתו ופקחותו שהיו לשם דבר בקרב כל באי שערי ביהוה", מספר התלמיד שלבו קרוע ומורתח לנוכח האבידות הגדולות שפקדה אותו ואת שאר התלמידים שהיו קשורים בעבותות אל רבנו, "היה מצליח לחדור לתוך הלבבות פנימה של אותם בעלי תשובה שנדלק בהם הניצוץ הפנימי וביקשו להסתפח לנחלת עבדי ד'. לעיתים במילים בודדות היה מבטיח את הנקודה הפנימית החבויה והנסתרת, וכך פעל גדולות ונצורות הרבה יותר ממה שאחרים ניסו לפעול בשיחות ארוכות ובשמירת קשר ארוך ביותר".

כפיו סיפורים רבים ומפעימים על חכמתו הנדירה של מרן זצ"ל, שבמשפט אחד הצליח להציל אנשים מדרת שחת, כפי שחז"ל אמרו שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה. אנו בחרנו בשני סיפורים נפלאים שמהם נוכל לעמוד על אפס קצהו של אצילותו. "מעשה בבחור חילוני שהחל להתקרב לדרך התורה ע"י הרצאות וסמינרים שונים שנשל בהם חלק, אך בשלב מסוים הגיע לגיל ההתגייסות לצבא וכל הניסיונות שנעשו מצד העסקנים לפוטרו מן הגיוס, עלו בתוהו. העסקנים שחששו מאוד פן יגלוש הבחור לבור תחתיות במהלך שירותו בצבא, ארגנו לו פגישה עם מרן הרב גריינמן זצ"ל, כשהם מקדימים לומר לפני רבנו כל מיני רעיונות שעל ידם יוכל למצוא מסילות לבבו של הבחור ולשכנעו להישאר בדרך התורה גם בעת שירותו הצבאי. "בעת שנכנס הבחור אל חדרו של מרן, היו בטוחים העסקנים שהמתניו בחוץ, שהשיחה עמו תימשך זמן רב עד שרבנו יצליח לשדלו בדברים של טעם, אך למרבה פליאתם, כעבור דקה (!) יצא הבחור נרגש ונסער. בשעת מעשה לא סיפר הבחור את תוכן הפגישה, אך לימים, אחרי שסיים את שירותו הצבאי, סיפר שרבנו פנה אליו ישירות ואמר לו: "שמעתי שאתה הולך לצבא, אני מבקש ממך שתהיה שגריר טוב שלנו, שתהיה לך הצלחה". אמר ולא יסף.

"הוסיף הבחור וסיפר, שבמהלך שהותו בצבא הרגיש כל הזמן שהוא בשליחות מסוימת וכל דבר שרצה לעשות היה חושב לפני כן אם אכן הוא משמש בכך כשגרירי של מרן הרב גריינמן, וכך נותר בצדקתו ולא הגיע כלל לידי שום ניסיון". מפסיר איש שיחנו ואומר בהתרגשות: "צא ולמד עד כמה הייתה רחוקה ראייתו של האי גברא רבה, החכם עיניו בראשו והוא רואה את הנולד. בעיניו הטהורות ראה שבמשפט קצר וקולע זה, יוכל להשפיע עליו הרבה יותר מדקות ארוכות של שיחה מוסרית רצופת דברי תוכחה ואזהרות שונות, ואכן חפץ ד' בידו הצליח".

התשובה המפתיעה שקיבה את הלבבות

סיפור נוסף אנו שומעים במהלך שיחתנו, גם ממנו נוכל לראות איך החכים והשכיל רבנו להציל שתי נפשות מדרת שחת, הודות לפקחותו וראייתו הרחוקה. "ישבו אצלי פעם בעל ואשה מבוגרים שחזרו בתשובה לפני שנים רבות, הבעל היה מקורב למרן זצ"ל עד שבכל בוקר היה מגיע להתפלל תפילת ותיקין עם רבנו בבית מדרשו, למרות שהתגורר בעיר סמוכה. באותה פגישה סיפר לי האיש את סיפור חזרתו בתשובה ועל התקרבותה של זוגתו שבתחילה לא הלכה אתו בתהליך החזרה בתשובה. "התברר שהאיש עצמו חזר בתשובה מעצמו והחל להתקרב לדרכי התורה והמצוות, אך זוגתו נותרה בדרכה שלה ולא הצטרפה אליו בדרכו החדשה. מטבע הדברים, נוצרה ביניהם מתיחות קשה, כאשר בכל פעם שהיא הפריעה לו במנהגיו, היה כועס מאוד והדבר טרד את מנוחת נפשו. באחת השבתות, בעודו יושב וטועד את סעודת השבת, בחרה האשה לחלל שבת בפרהסיא לגנז עיניו, מתוך כוונה תחילה להכעיסו, ובאותו רגע החליט האיש בלבו שהגיע הזמן לסיים את השותפות ביניהם, כשהוא מתכנן מיד לאחר השבת להיפרד ממנה אחת ולתמיד.

"ביום ראשון בבוקר, הוצרך האיש לקבל תשובה אודות סיבוב רפואי מסוים, וכשהתייעץ עם מספר מכרים, אמרו לו שיש רב ידוע בבני ברק ושמרן הרב גריינמן המתמחה מאוד בתחום הרפואה. נסע האיש לב"ב, נכנס אל רבנו והתייעץ אתו על בעייתו הרפואית, כשרבנו משיב לו בבהירות על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. האיש, שהיה פסיכולוג ואקדמאי, יצא מהתפעלות לנוכח הבהירות המדהימה בתשובותיו של רבנו, ולפני שיצא מן החדר, החליט להתייעץ עם רבנו גם על מה שקורה בתוך ביתו וגולל בפניו את כל מסכת תלאותיו שהוא עובר בגלל שזוגתו אינה הולכת אתו יחד בדרכו החדשה, בשמירת התורה והמצוות. "למרבה הפתעתו, אמר לו רבנו בתגובה שלא ציפה לה מעולם: "אינני מבין אותך כלל וכלל, וכי בגלל שאתה החלטת לשנות את דרךך, מחויבת גם היא לשנות את דרכה? סע הביתה, תקנה לה מתנה ותבקש ממנה סליחה על כל התנהגותך בחודשים האחרונים". יצא האיש החדר והרגיש כאילו שמישהו השליך

עליו אבן כבדה מקומה עשירית [כך אמר לי בכנות], לתשובה כזו לא פילל ולא מילל בחלומותיו הגרועים... אך היה אמון על אמונת חכמים ומיד הדורו לקיים את מה שרבנו ציווה עליו. משעשה את אשר עשה, התעניינה אצלו זוגתו ממי קיבל את ההדרכה הזאת, וסיפר לה שיש רב מיקח מאוד המתגורר בבני ברק והוא אשר עזץ לו לעשות כך. מששמעה האשה שיש רבנים חכמים ופקחים כאלו בקרב החרדים, נדלק אצלה הניצוץ היהודי שהיה חבוי ב"כ הרבה שנים ומיד קיבלה על עצמה לשנות את דרכה וחזרה למוטב".

מסיים התלמיד הנרגש את סיפוריו ומסכם את הנלמד מכך:

מוסדות תורה וחינוך שמרן זצ"ל שם את עיניו הפקוחות עליהם וסייע להקמתם

ישיבת אופקים. צילום גדי ויקיפדיה

ישיבת בית שמעיה

ישיבת קרית מלאכי. צילום ברוך מדעקי ויקיפדיה

מוסדות אהל משה

מוסדות שתילי יזיתים

"גם כאן נוכל לראות שוב את הפקחות ובהירות המחשבה שהייתה שורה כחוט השני בכל עצותיו והדרכתיו של רבנו, לראות ולהבין קדימה, איך ניתן להועיל ולייעל את אשר קלקלו, הכול מתוך דרכי נועם ונתיבות שלום, וכך רבים השיב מעוון וקירב את הבריות לתורה לאלפים ורבבות".

המהפכה התורנית בעיר חולון

לצד ארגון 'ערכים' שעמד כאמור תחת נשיאותו הרמה של רבנו הגדול, זכו מוסדות תורה וחינוך נוספים שמרן זצ"ל ישים עיניו הפקוחות עליהם וישמש להם כרב ומורה דרך בכל ענייניהם ופרטיהם. בנוסף, רבים מהמוסדות של בני עדות הספרדים, היה לו בהם יד וסייע בעדם, כאשר בשנים ההם ידעו פשוט כולם שמי שמקים מוסד כזה ורוצה סיוע, הולך למרן הרב גריינמן, כדוגמת 'בית שמעיה', מוסדות 'אהל משה', מוסדות 'שתילי יזיתים', מוסדות 'אור חדש' ברכסים, 'ישיבת קריית מלאכי', 'ישיבת אופקים' ועוד.

אחד מהמוסדות הללו, היה 'מוסדות אור החיים' בבני ברק, שהעומד בראשו הרב משה פארדו זצ"ל היה מתייעץ עם רבנו על כל פרט ופרט, ועל פיו יישק כל דבר. בספר שיצא לאור ע"י הסופר הרב שלום מאיר וולך הי"ו, על תולדות ומפעלות חייו של הרב משה פארדו זצ"ל, מסופר, שאחרי פטירתו של מרן החזון איש, הלך לשאול את מרן הסטייפלר זצ"ל עם מי להתיעץ מעכשיו בכל הנוגע לענייני המוסדות, ומרן הסטייפלר אמר לו, שילך לשאול את הגר"ח גריינמן. בהמשך מובא שם בספר, שמרן ה'קהילות יעקב' התפעל מאוד איך הגר"ח גריינמן מקדם את המוסדות בצורה בלתי רגילה. מאז ועד ליומו האחרון, היו מנהלי המוסדות מגישים לפני מרן את כל בירוריהם וספיקותיהם בנוגע לחינוך התלמידים במוסדותיהם, כשהם רואים בו כרסם, נשיאם ומורה דרכם בכל שלבי התפתחותם.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של שכונת 'רמת אלחנן' בבני ברק, סיפר בעת שנתיח את האבלים, בני מרן זצ"ל, איך החל להתפתח מוסדות החינוך העצמאי בחולון. "כשהייתי אצל מרן הגר"ח גריינמן בחול המועד סוכות, סיפרתי לו על התפתחותם של מוסדות החינוך החרדי בעיר חולון, כאשר בתלמוד תורה וב'בית יעקב' לומדים מאות רבות בלע"ה של תלמידים ותלמידות, והזכרתי גם שזכות הראשונים להתפתחות מרשימה זו, שמורה ונתונה למרן הגר"ח גריינמן".

"תחילתו של הסיפור היה כך", שח הגר"ח זילברשטיין שליט"א בפני הנוכחים, "כשהתמיתי לראש כולל 'בית דוד' בחולון, לא חלמו עדיין בחולון לפתוח אי-פעם מוסדות תורה וחינוך על טהרת הקודש, והנה יום אחד בא לבקר בעיר הרב גריינמן והרב המליץ בפניי שגם אם עדיין לא הגיעה השעה לרפתחותו של מוסד חינוכי, הרי מכל מקום אפשר להביא אשה חרדית מבני ברק שתלמד את הבנות הבודדות שהוריהן מעוניינים להכניס בדרך ישראל סבא.

"כשניסיתי להצטדק ולומר שאין לי תקציב לכך, שהרי מדובר בתשלום וסיעות יומיומיות, משכורת חודשית למחנכת ושכירת מקום ללמד בו, השיב לי הרב גריינמן על אתר: 'אני אשלם לך על כך מידי שבוע'. ואכן, בכל שבוע הייתי מגיע לביתו לקחת את הכסף עבור המחנכת שהצליחה לפעול רבות בקרב התלמידות הספורות שהחלו להתקרב אל התורה בזכות ההרצאות והלימודים, והרב היה מעניק בעין יפה וברוח נדיבה".

סיים הגר"ח זילברשטיין ואמר: "מאותו גרעין קמו עתה מוסדות החינוך המפוארים של העיר חולון, שכיום מתחנכים בהם מאות תלמידים ותלמידות מדי שנה בשנה, והכול בזכות ראייתו הרחוקה והמקדימה של רבנו הגדול".

הקמת מתיבתות בערי השדה ובפרפריה

מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל היה גם ממקימי המכינה לישיבה קטנה' בבני ברק שהייתה עומדת תחת נשיאותו עד יומו האחרון. המכינה' אינה סתם עוד מקום לימודים המכין את התלמידים לקראת שנות לימודיהם בישיבה קטנה. על פי הכוונתו של מרן, לומדים התלמידים שנות הלימוד ב'מכינה' את כל סדר קדשים וטהרות במשנה מתוך עיון רב, כמו"כ לומדים את מסכתות זבחים ומנחות שבתלמוד בבלי.

תלמידים אלו, שמטבע הדברים צורתם ניכרת עליהם גם אחרי שנים רבות בישיבה ובכולל, ניכרים בבקיות המדהימה בכל הסוגיות הקשות של קדשים, סוגיות שתלמידי חכמים רבים מעדיפים 'לעקוף'. התופעה המפליאה הזאת, הפכה לפלא בקרב תלמידי חכמים בבני ברק, שהתבטאו מספר פעמים על כך שזה זמן רב, לא נמצאו תלמידי חכמים צעירים כל כך הבקיים בסדרים קשים ומורכבים כאלו – קדשים וטהרות.

חיים שיש בהם

שליט"א והרה"ג ר' ישראל מאיר הירשפלד שליט"א. יצוין גם שבקהילה הגדולה ב'זכרון יעקב' מתגוררות מאות משפחות ההולכות בדרכו של מרן והיו נועצים בו על כל צעד ושעל בחייהם.

בנוסף, בכל ריכוז חרדי ישנו כולל אברכים ההולך בדרך הלימוד שהתווה מרן זצ"ל ואף בערי השדה ובמקומות מרוחקים יותר ישנם כוללים המיועדים לאברכים המעוניינים ללמוד בעיון וברציפות ללא טרדות העיר והבית. "במספר מקומות ניתן למצוא מנייני אברכים יוצאי הישיבה הגדולה 'זכרון מיכאל', אך ברוב המקומות תלמידיו מתפללים בבתי הכנסת השכונתיים, מאחר ואין בדרך הנהגתו של מרן התמקדות ביצירת 'קהילה' בעיר. להיפך, ניתן לראות שברוב המקרים, מלבד מוסדות לימוד שבהם משקיעים אנשיו ביצירת אותם מקומות כדי ליישם את דרך הלימוד המיוחדת שהורה להם רבנו על פי דרכו של דודו הגדול מרן החזו"א ז"ע, הרי שבדברים שאינם 'תורה' בלבד, כמו מקום תפילה והתקהלות קהילתית, רבנו לא מצא עניין רוחני כלל בקיומם, מסכם אחד מתלמידיו בשיחה עמו. ■

אביהם הרוחני של כל הפעילים והחניכים. הרב יוסף וליס מנכ"ל "ערכים"

הלימוד המיוחדת שהתווה מרן זצ"ל למנהלי הישיבה שהם עצמם תלמידיו ומקורביו. העומדים בראשות הישיבה, הם שני חתני, הרה"ג ר' יוסף חיים בן דב

"הבקיאות הנדירה הזו לא הייתה מתאפשרת רק מלימוד גרידא", מספר לנו אחד התלמידים הקרובים לרבנו. "מרן הורה למנהלי ה'מכינה' שיעודדו את התלמידים להיבחן על כל הסדרים והמסכתות הנלמדות שקלא וטריא בעל פה. התלמידים רובם ככולם נבחרים על כל הנלמד ויוצאים מ'המכינה' תלמידי חכמים צעירים המפליאים כל רואיהם". עוד מספר התלמיד: "ל'מכינה' מתקבלים כמובן רק תלמידים שנבחנו ונבדקו כמי שיכולים לעמוד בדרישות הקשות ש'המכינה' תציב בפניהם במשך תקופת הלימודים. ודאי שנדרשת רמה מסוימת של כישרון בכדי ללמוד ברמה כזו, אך מרן זצ"ל היה מדגיש תמיד כי הכישרון אינו מרשים אותו, ורק מי שיעמול בתורה יזכה לכתרה של תורה".

רוב תלמידיו של רבנו מתגוררים בבני ברק, אולם ישנם עוד רבים המפוזרים בערים שונות שמצודתו הייתה הפרשה עד לשם. המפורסמת ביותר היא העיר 'זכרון יעקב' שבה קיימת קהילה גדולה ומכובדת מתלמידיו ושם גם נמצאת הישיבה הגדולה 'זכרון מיכאל', שבה לומדים ומתחנכים בחורים רבים בדרך

הבקשה של מרן החזו"א זי"ע מהרב משה פרוש ז"ל לסדר סרטיפיקטים עבור משפחת גיסו הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל - המסמכים באדיבות מרכז אגודת ישראל בירושלים

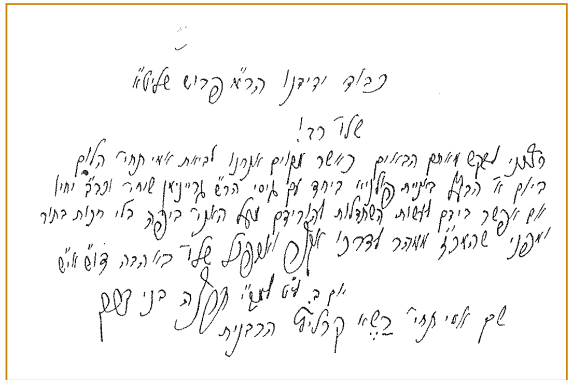
לארץ עבור גיסו הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל, וכך נוצר הקשר המיוחד ביניהם, כאשר שני גדולי ישראל אלו לא חדלו מלהודות ולהלל את ר' משה פרוש ז"ל על גודל פעולותיו הטובות לברכה.

לפנינו שלושה מסמכים מרתקים שנשלחו אל ר' משה ז"ל אודות עלייתם של בני משפחת גריינמן לארץ ישראל. במכתב אחד שנשלח ע"י מרן החזו"א ונכתב בכתב יד קודשו, בתחילת חודש סיון תרצ"ה, נכתב לאמור: "כבוד ידידנו הר"מ פרוש שליט"א, של"ו רבו כאשר מקווים אנחנו לביאת אמי תחי' הלום ביום א' הבע"ל באוניית פולניא ביחד עם גיסו הר"ש גריינמן שיחי' וכב"ב יחי'ו, אם אפשר בידם לעשות השתדלות להורידם מעל האני' ביפה [ביפו] בלי חכות בתור, ומפני שהמכ"ז ממחר לדרבנו, אקצר".

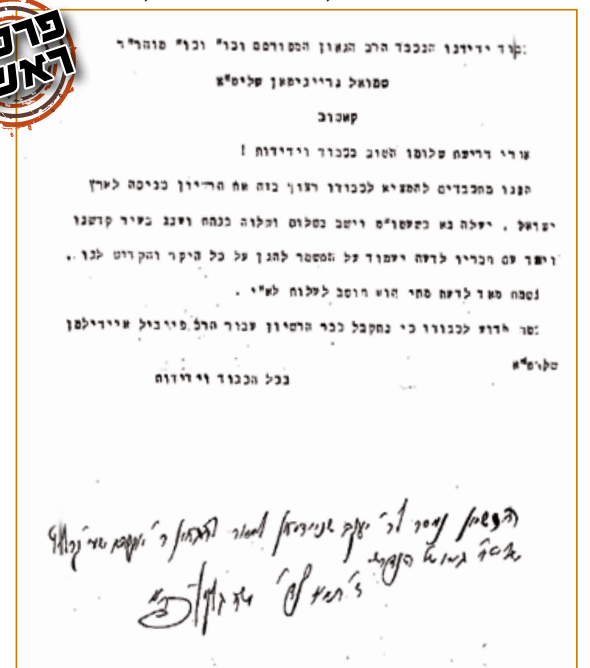
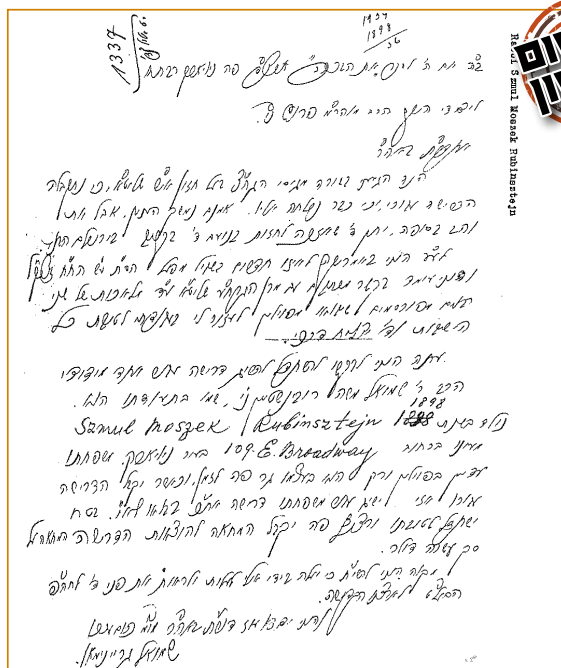
המכתב השני הוא מכתבו של הרב משה פרוש ז"ל אל הגר"ש גריינמן זצ"ל, בו הוא מודיעו על קבלת הרישיון לכניסה לא"י.

המכתב השלישי, הינו מכתב תודה ששלח הגר"ש גריינמן זצ"ל אל ר' משה פרוש ז"ל, בו הוא מודה לו ממעמקי לבו על קבלת הסרטיפיקט ואף מודיע לו שלעת תהיה הוא דוחה את מועד עלייתו לארץ ישראל, עקב שהותו בארה"ב עבור מפעל הס"ת ע"ש מרן החפץ חיים זי"ע. במכתבו הוא מציין את בקשתו של מרן החזו"א עבורו, "הנה הגיעני באהבה מניסי הגה"צ בעל חזון איש שליט"א, כי נתקבלה הדרישה עבורי, וכי כבר נשלחה אליו, אמנם נמשך העניין, אבל את זהב בסופה". את המכתב הוא חותם בלשון זו: "והנני ידידו עוז דוש"ת באה"ר כרוב ערכו".

ההיכרות של משפחת גריינמן עם מרכז אגו"י בירושלים, נוצרה לפני שמונים שנה בדיוק, בשנת תרצ"ה, כאשר הרב משה פרוש ז"ל, טיפל בעלייתו של מרן החזו"א זי"ע לארץ ישראל, לאור בקשתו של מרן הגר"ע גרודז'נסקי זצ"ל. לאחר מכן ביקש מרן החזו"א מר' משה פרוש ז"ל לסדר סרטיפיקטים לעלות

המכתב של מרן בעל החזו"א צוק"ל להרב משה פרוש ז"ל אודות ביאת אמו הרבנית יחד עם גיסו הגר"ש גריינמן וכב"ב. בתחילת חודש סיון תרצ"ה

מכתב התודה מהגאון רבי שמואל גריינמן צוק"ל להרב משה פרוש ז"ל, לאחר שהסרטיפיקטים הגיעו לידי מרן החזו"א צוק"ל.

מכתבו של הרב משה פרוש ז"ל אל הגר"ש גריינמן זצ"ל, בו הוא מודיעו על קבלת הרישיון לכניסה לא"י, ובסופו הוא מציין: "הרשיון נמסר לר' יעקב שניידמאן למסור להגאון ר' אברהם ישעי' קרליץ שליט"א גיסו של הנדרש".

יריעה מיוחדת
כנלות ימי
השבעה
להסתלקות
מרן הגאון
רבי חיים
שאל
גריינמן
צ"ל

פעולותיו
הגדולות
בקירוב רחוקים
לדרך התורה
והקמת מוסדות
חינוך לבני עדות
המזרח